

สายพันธุ์เป็ดไข่ ที่สำคัญในไทย

น.สพ. ยุทธ เทียมสุวรรณ
ผู้จัดการฝ่ายวิชาการ บจก. เซ็นทรัลลิส

เป็ด เป็นสัตว์ปีกอีกประเภทหนึ่ง อยู่ในวงศ์ Anatidae นิยมเลี้ยงกัน และบริโภคกันในหลายประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น จีน มาเลเซีย ไต้หวัน ส่วนไทยเองมีการเลี้ยงเป็ดมาแต่สมัยโบราณ โดยเฉพาะในเขตที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เช่น นครปฐม อ่างทอง สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา สมุทรปราการ สมุทรสาคร สุราษฎร์ธานี เลี้ยงง่ายเพราะสามารถปล่อยเปิดให้หา กินอาหารเองได้ตามธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นกึ่ง หอย ปู ปลา มักเลี้ยงปล่อยเป็นฝูงๆ ให้ผลผลิตทั้งเนื้อ และไข่จำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่นิยมเลี้ยงรองลงมาจากไก่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็ดไข่ ก็คือเป็ดที่เลี้ยงเพื่อการผลิตไข่ โดยมีหลากหลายสายพันธุ์ ทั้งพันธุ์พื้นเมือง พันธุ์ต่างประเทศ พันธุ์ผสม และลูกผสมเพื่อการค้าที่ได้รับการพัฒนา ให้สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อม ของประเทศไทยได้ดีขึ้น โดยที่ยังให้ผลผลิตสูงใกล้เคียงกับสายพันธุ์ต้นแบบ

สายพันธุ์เป็ดไข่ที่สำคัญในไทย

1. **เป็ดไข่พันธุ์พื้นเมือง** ซึ่งถือเป็นสายพันธุ์แท้ ในประเทศไทยมี 2 สายพันธุ์คือ นครปฐม และปากน้ำ ซึ่งสายพันธุ์แท้นั้นหาตามฟาร์ม หรือในท้องตลาดทั่วไปค่อนข้างยากแล้ว เนื่องจากมีการนำไปผสมข้ามพันธุ์กับเป็ดต่างประเทศ พันธุ์กากิแคมเบลล์ มาเป็นเวลานาน จนกลายเป็นพันธุ์ลูกผสมไปเสียมาก
  - a. **พันธุ์นครปฐม** เลี้ยงมากแถบจังหวัดนครปฐม เพชรบุรี สุพรรณบุรี เขตที่ลุ่มน้ำจืดภาคกลาง เกือบสูญพันธุ์ไปแล้ว ดีที่ศูนย์วิจัยและพัฒนา ได้รวบรวม วิจัย และปรับปรุงพันธุ์ให้เพิ่มจำนวน และกระจายพันธุ์กลับมาแพร่หลาย ขนาดตัวมีสีน้ำตาล ขนาดใหญ่ดูคล้ายเป็ดกากิ แคมเบลล์ เพศผู้มีขนลำตัวสีน้ำตาล ออกและท้องสีขาวอมน้ำตาล ปีกสีน้ำตาล มีขนปีกสีน้ำตาลเข้มแซม บริเวณคอเป็นวงสีขาว เหนือขึ้นมาส่นหัวมีสีดำอมเขียวเป็นมัน หางมีขนงอนขึ้น 2-3 เส้นเห็นชัดบ่งบอกว่าเป็นเพศผู้ ปากเท้าแข็งมีสีส้ม หรือเหลืองอมแดง น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ ประมาณ 1.6-1.8 กิโลกรัม เพศเมียมีขนลำตัวสีน้ำตาลลายกบอ้อยชัดเจนตลอดตัว สีปากและแข้งสีเหมือนเพศผู้ น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่ เฉลี่ย 1.5-1.6 กิโลกรัม กินอาหารวันละ 135 กรัม เริ่มไข่เมื่ออายุ 140-150

วัน ให้ผลผลิตไข่ได้ปีละ 250-260 ฟองต่อปี ถือว่าให้ไข่ช้า แต่ฟองใหญ่ เลี้ยงง่าย เลี้ยงได้ทุกสภาพพื้นที่ ทั้งที่เป็นที่ลุ่มหรือที่ดอน ด้านทานโรคระบาดในพื้นที่ได้ดี

ที่มารูปภาพ : <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=882657841793481&id=847549115304354&set=a.850706024988663>

- b. พันธุ์ปากน้ำ เลี้ยงมากแถบจังหวัดสมุทรปราการ สมุทรสาคร จะเชิงเตรา และชลบุรี ตลอดจนถึงจังหวัดที่อยู่ชายฝั่งทะเลอื่นๆ มีขนาดเล็กกว่าเป็ดพันธุ์นครปฐม เป็นเป็ดพันธุ์เล็ก ตัวเมีย มีปาก เท้า และขนปกคลุมทั้งลำตัวสีดำ ออก เป็นสีขาว ตัวผู้ก็มีสีดำทั้งตัวเช่นเดียวกัน ยกเว้นมีขนบนหัว คอ ปลายปีกสีเขียวเข้มเหลือบเป็นเงา กินอาหารวันละประมาณ 135 กรัม น้ำหนักตัวเมื่อเริ่มไข่ประมาณ 1.45-1.55 กก. เริ่มให้ไข่เมื่ออายุ 5-6 เดือน (145-183 วัน) ให้ผลผลิตไข่ได้ปีละ 270-300 ฟองต่อปี เฉลี่ยน้ำหนักฟองละประมาณ 62 กรัม ถือว่าให้ไข่ดก แต่ฟองไม่ใหญ่นัก ให้ไข่ได้นาน 1-2 ปี เลี้ยงง่ายในทุกสภาพพื้นที่ ทั้งที่ลุ่ม และที่ดอน ด้านทานโรคได้ดี

ที่มารูปภาพ : <https://nipon.eu5.org/wp-content/uploads/2014/12/duck-pn.jpg>

2. เป็ดไข่พันธุ์ต่างประเทศ มีจำนวนมากมายหลากหลายสายพันธุ์ แต่ที่รู้จักกันดีในไทยมี 2 สายพันธุ์คือ กากี แคมเบลล์ และ อินเดีย รันเนอร์

- a. พันธุ์อินเดีย รันเนอร์ (Indian Runner) เป็ดพันธุ์แท้ที่ พบครั้งแรกในหมู่เกาะของประเทศอินโดนีเซีย ชาว และ บาหลี มีขนาดเล็ก ตัวผู้เมื่อโตเต็มที่มีน้ำหนักประมาณ 1.7-2.5 กิโลกรัม ตัวเมียมีน้ำหนักประมาณ 1.5-2.0 กิโลกรัม เป็ดพันธุ์นี้มีอยู่ 3 สี คือ สีขาว สีเทา และสีเป็นลาย เป็ดพันธุ์นี้มีลักษณะเด่นประจำพันธุ์ที่แปลกกว่าเป็ดพันธุ์อื่นๆ คือ ขนจะยืน คอจะยืดตั้งตรง ลำตัวเกือบตั้งฉากกับพื้นคล้ายกับนกเพนกวิน ไม่ค่อยบิน แต่จะเคลื่อนที่โดยการเดิน และวิ่งมากกว่า ปากสีเหลือง แข็ง และเท้าสีส้ม ตัวเมียเริ่มให้ไข่เมื่ออายุประมาณ 4 เดือนครึ่ง ให้ไข่นาน จำนวนไข่ประมาณ 180-300 ฟอง/ปี ไข่มีขนาดใหญ่มาก เปลือกไข่สีออกเขียวหรืออมฟ้า

ที่มารูปภาพ : https://en.wikipedia.org/wiki/Indian_Runner_duck

- b. พันธุ์กากี แคมเบลล์ (Khaki Campbell) ไทยนำเข้ามาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งหากนับไปแล้วเปิดพันธุ์นี้ไม่ได้เป็นสายพันธุ์แท้ที่กำเนิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หากแต่มนุษย์เป็นคนสร้างขึ้นมาจากเปิดอินเดียรันเนอร์ เปิดรูอิง รวมถึงเปิดมัลลาร์ด พัฒนาสายพันธุ์โดย Adele Campbell ในประเทศอังกฤษตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 จนได้เป็นเปิดพันธุ์ที่ให้ไข่ดกที่สุดในโลกพันธุ์หนึ่ง โดยให้ไข่ประมาณ 280-300 ฟอง/ปี เปิดกากีแคมเบลล์มีขนปกคลุมลำตัวสีกากีและน้ำตาลคล้ายเครื่องแบบทหารอังกฤษ จึงเป็นที่มาของชื่อนี้ ขนที่หลังและปีกมีสีสลับอ่อนกว่า ขนที่หน้าอกมีสีน้ำตาลเข้มกว่าลำตัว มีวงแหวนสีน้ำตาลอ่อนรอบคอ ขนปลายหางม้วนงอ ปากสีดำค่อนข้างไปทางเขียวแกมน้ำเงิน จะงอยปากต่ำ ตาสีน้ำตาลเข้ม คอส่วนบนสีน้ำตาล แต่ส่วนล่างเป็นสีกากี ขาและเท้ามีสีเดียวกับขน แต่เข้มกว่าเล็กน้อย หรืออาจมีสีออกส้ม ตัวผู้จะมีขนบนหัว คอ ใหญ่ และปลายปีกสีเขียว เมื่อโตเต็มที่จะมีน้ำหนักประมาณ 2.5-2.7 กิโลกรัม ตัวเมียมีขนสีน้ำตาลตลอดลำตัว หัวสีน้ำตาลเข้ม ปากสีดำ แข็งและทำสีน้ำตาล เมื่อโตเต็มทีหนักประมาณ 2.0-2.5 กิโลกรัม เริ่มไข่เมื่ออายุประมาณ 4 เดือนครึ่ง ไข่ขนาดกลาง-ใหญ่ เปลือกไข่สีขาว เปิดสายพันธุ์นี้ขาดสัญชาตญาณในการฟักไข่ กกไข่ แทะไม่ป้องกันหรือหวงรังตัวเองเลย จึงง่ายต่อการเก็บไข่ ช่วงแรกที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ ด้วยภูมิภาค อากาศ อุณหภูมิ สภาพแวดล้อม และเชื้อโรคต่างๆ รวมถึงวิธีการเลี้ยงการจัดการที่แตกต่างกัน จะทำให้มีอัตราการสูญเสียสูงมาก ถือว่าเลี้ยงยาก ต้องอาศัยเวลา และการคัดเลือกพัฒนาสายพันธุ์จนปรับตัวเข้ากับประเทศไทยได้ในที่สุด

ที่มารูปภาพ : <https://www.waterfowl.org.uk/domestic-waterfowl/light-ducks/campbell/>

- c. พันธุ์อื่นๆ แต่ละสายพันธุ์จะให้จำนวนไข่ดกมากน้อย ขนาดไข่แตกต่างกันไป รวมถึงสีเปลือกไข่ที่มีความหลากหลายตั้งแต่สีขาว เขียว ฟ้ำ เทาอ่อน เทาเข้ม ดำ หรือมีลวดลาย ขึ้นกับแต่ละสายพันธุ์ ที่รู้จักกันได้แก่
- i. เวลส์ ฮาร์เลควิน (Welsh Harlaequin)
  - ii. แม็กพาย (Magpie)
  - iii. แอปเปิลยาร์ด (Appleyard)
  - iv. อันโคนา (Ancona)
  - v. บัฟ ออร์พิงตัน (Buff Orpington)
  - vi. แซกโซนี (Saxony)
  - vii. คายูกา (Cayuga)

3. เปิดไข่พันธุ์ผสม นิยมเลี้ยงกันมากกว่าสายพันธุ์แท้ เนื่องจากเลี้ยงง่าย ทนทานต่อโรคและสภาพแวดล้อม ให้ไข่ดก จะเริ่มให้ไข่ได้เร็วกว่าพันธุ์แท้ หรือพื้นเมือง ส่วนใหญ่เป็นลูกผสมระหว่างพันธุ์กากี แคมเบลล์ กับพันธุ์พื้นเมือง นอกจากไข่แล้ว อาจให้เนื้อมากอีกด้วย

- a. พันธุ์บางปะกง ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยกรมปศุสัตว์เมื่อปี 2503 ที่สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์บางปะกง จ.ฉะเชิงเทรา แต่ปัจจุบันได้ย้ายฐานการผลิตลูกเปิดไปที่ ปราจีนบุรี สุราษฎร์ธานี จันทบุรี นครสวรรค์ มีจุดเด่นเรื่องการปรับตัว ทนทานต่อสภาพแวดล้อม โรคต่างๆ และให้ผลผลิตไข่ได้มาก ไข่ฟองใหญ่ เปิดเพศผู้มีขนตามลำตัวสีกากีเข้ม หัว ปลายปีก ปลายหาง สีเขียวแก่ ขนปลายหางงอนขึ้นข้างบน 2-3 เส้น ปากสีดำแกมน้ำเงิน ขาและเท้าเป็นสีส้มอมดำ น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่เฉลี่ย 1.52 กิโลกรัม เปิดเพศเมียมีขนตามลำตัวสีกากีอ่อน

ตลอดลำตัว ปากสีดำแกมน้ำเงิน ขาและเท้ามีสีส้มอมดำ น้ำหนักเมื่อโตเต็มที่เฉลี่ย 1.34 กิโลกรัม น้ำหนักตัวเมื่อไข่ฟองแรกเฉลี่ย 1.3 กก. อายุเมื่อไข่ฟองแรกเฉลี่ย 123-165 วัน น้ำหนักไข่เฉลี่ยฟองละประมาณ 65-70 กรัม ให้ผลผลิตไข่เฉลี่ยต่อปี 270-300 ฟอง กินอาหารเฉลี่ยวันละประมาณ 130-140 กรัม

ที่มารูปภาพ : <https://breeding.dld.go.th/webnew/images/document/poultry/เปิดบางปะกง.pdf>

- b. พันธุ์กบินทร์บุรี ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์โดยการผสมพันธุ์ ที่สถานีวิจัยทดสอบพันธุ์สัตว์บางปะกง และที่ศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์กบินทร์บุรี ด้วยสาเหตุที่ว่าเปิดไม่สามารถปรับตัวตามท้องทุ่งที่เปลี่ยนไปได้ ทั้งยังมีปัญหาเรื่องไม่ทนต่อโรคคักเพลก (กาฬโรคเปิด) โรคคอหอยคักเปิด และไขหวัด จึงต้องพัฒนาผลผลิตพันธุ์เปิดที่มีลักษณะทนโรคเหล่านี้ให้ได้ โดยที่เปิดยังให้ไข่ดก และจากการนำเปิดหลายสายพันธุ์ที่อยู่ในศูนย์วิจัยมาทดสอบ พบว่าเปิดพันธุ์กาก็ แคมเบลล์ มีคุณสมบัติตรงตามที่ต้องการ จึงได้นำมาปรับปรุงพันธุ์ผสมกับเปิดไล่ทุ่งสายพันธุ์พื้นเมือง ปรากฏว่าได้เปิดพันธุ์ใหม่ โตเร็ว กินอาหารวันละประมาณ 145-160 กรัม ให้ไข่ดก เปิดเพศผู้ ตัวใหญ่กว่าเพศเมีย น้ำหนักตัวอยู่ประมาณ 1.7-1.8 กิโลกรัม ลำตัวจะมีขนสีเทาที่ตลอด หรือเทาแต่ขนจากกลางคอจนถึงไหล่และอกหน้ามีสีน้ำตาลเข้ม หัวและคอมีสีเขียวแก่ชัดเจน และสีน้ำเงินจะค่อยๆ จางลงจนเป็นสีน้ำเงินปนดำ ขนหาง 2-3 เส้นโค้งขึ้นด้านหลัง ปลายขนหาง และปลายขนปีกจะมีสีน้ำตาลดำ ขาหน้าแข้งมีสีส้ม ปากสีน้ำเงินปนดำ เปิดเพศเมียขนลำตัวมีสีเทา ขาลำแข้งมีสีส้ม ปากสีน้ำเงินปนดำ เริ่มไข่เมื่ออายุประมาณ 150-160 วัน น้ำหนักตัวเมื่อเริ่มไข่ฟองแรก 1.45-1.50 กิโลกรัม ให้ผลผลิตไข่ปีละประมาณ 300-320 ฟอง น้ำหนักไข่ประมาณ 65 กรัมขึ้นไป มีอายุการให้ไข่นานประมาณ 1-2 ปี

ที่มารูปภาพ : คู่มือการเลี้ยงเปิดไข่พันธุ์กบินทร์บุรี กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2544

4. เปิดไข่ลูกผสมการค้า ปัจจุบันนี้เปิดไข่ลูกผสมหลายสายทางการค้า ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นอย่างแพร่หลายในหมู่เกษตรกรผู้เลี้ยงเปิด บางฟาร์มที่เป็นบริษัทใหญ่ได้พัฒนาออกมาจนเป็นที่รู้จักกันดีในท้องตลาด มีการตั้งชื่อสายพันธุ์เอง และจำหน่ายอย่างเป็นทางการ แต่บางฟาร์มอาจพัฒนาขึ้นมาเพื่อเลี้ยงเองภายในฟาร์ม และจำหน่ายในกลุ่มเล็กๆ มิได้ตั้งชื่อเฉพาะของตัวเอง แต่คาดว่าส่วนใหญ่เปิดไข่ลูกผสมการค้านี้ จะได้รับการพัฒนาจากสายพันธุ์หลักคือ กาก็ แคมเบลล์ กันเกือบทั้งหมด แนวโน้มการพัฒนาสายพันธุ์เพื่อให้มีรูปร่างที่ปราดเปรียว หากินเก่ง ลักษณะส่วนใหญ่ยังคงมีสีน้ำตาล-เทา น้ำหนักตัวไม่มากนัก กินไม่มากนัก แต่อายุให้ไข่เร็ว ไข่ฟองใหญ่ ไข่น้ำหนักมาก ให้ไข่นาน ไข่ดก ส่วนใหญ่ประมาณ 280-300 ฟองต่อตัวขึ้นไป คุณภาพเนื้อไข่ดี ไข่แดงใหญ่ และสามารถทนทานต่อสภาพแวดล้อม การจัดการส่วนใหญ่ไข่เปิดในไทยมักพัฒนาให้มีเปลือกไข่หนา โดยที่มีสีขาว หรือขาวอมเขียวเล็กน้อย

ที่มาข้อมูล เอกสารอ้างอิง และรูปภาพ

เอกสารประกอบการสอน การผลิตสัตว์ปีก / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภากร ธาราฉาย

คู่มือการเลี้ยงเป็ด กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2559

คู่มือการเลี้ยงเป็ดไขฟันธุ์กบินทร์บุรี กรมปศุสัตว์ พ.ศ. 2544

<https://breeding.dld.go.th/webnew/images/document/poultry/เปิดบางปะกง.pdf>

<https://royal.dld.go.th/webnew/images/IDP/2560/1/1.3/7.pdf>

Copyright ©